

Ekointerwencje: Krajowe i europejskie doświadczenia Klubu Przyrodników

Opracowanie wsparł
NFOŚiGW w ramach
projektu
„Dofinansowanie
instytucjonalne POE
na lata 2010-2011”

„Jak dbać o obszar Natura 2000 i wody w procesach planowania i na co dzień”, Ciężań 18-19.04.2011
Tę prezentację wolno rozpowszechniać - CC-BY licence

Paweł Pawlaczyk

Świat przyrodnika a świat urzędnika

„Biblia zaangażowanego przyrodnika” = Kodeks Postępowania Administracyjnego !

Działania urzędnika należy żądać nie z przyczyn merytorycznych, ale z powołaniem na przepis prawa !

Koszty zaangażowania?

- Interwencja, jak każde inne działanie, kosztuje (czas, zasoby) !
Czy jesteś w stanie ponieść te koszty ?
Czy jesteś gotów być wrogiem ?
Jak już interweniować, to skutecznie i do końca !
Lecz jak się nie będą Ciebie bali, to się będą z Ciebie śmiali !
- Rozważ relację *potencjalny zysk / koszty zaangażowania*
Ogólnopolska organizacja nie jest w stanie angażować się we wszystko
Wybór spraw ?
Dbamy o przyrodę, nie o ludzi !
- Obecne potrzeby wdrożenia Natury 2000:
Gdy prawo naturowe jest naruszone, bierność teraz ośmieli do naruszeń w przyszłości !
„Zero tolerancji” !
„Prawo Czerwonej Królowej”

Jak się dowiedzieć ?

- **Ustawa o dostępie do informacji o środowisku**

Każdy ma prawo do informacji o środowisku

Każdy organ który posiada, musi ją udostępnić, pozwolić skopiować

Tylko wyjątkowo można odmówić udostępnienia - przysługuje odwołanie, skarga do sądu

Każdy organ - publicznie dostępny wykaz danych (element BIP),

Dokumenty z wykazu powinny być udostępnione w dniu złożenia wniosku, inne w terminie 1 miesiąca

W tle dyrektywa UE !

Internet - (prawie) wszystko jest tam ogłaszane, lecz wymaga monitoringu !

Opłaty (niewielkie). Od listopada 2010 r. udostępnianie nie powinno czekać na opłatę (ten zapis był niezgodny z ustawą, nie ma go w nowym rozporządzeniu) !

- **Ustawa o dostępie do informacji publicznej**

Każdy ma prawo do każdej informacji o sprawach publicznych

Tylko wyjątkowo można odmówić udostępnienia - przysługuje odwołanie, skarga do sądu administracyjnego (przyspieszone postępowanie!)

W terminie 14 dni

Opłaty (mogą przedłużać postępowanie)

Jak się dowiedzieć ?

- **PROBLEM: Zbieg ustaw - co, jeżeli żądamy informacji publicznej o środowisku ?**

Niektóre zasady dostępu do IOŚ są mniej korzystne niż do IP

Częste stanowisko: ustawa o dostępie do informacji publicznej (IP) jest wyłączona w stosunku do informacji o środowisku (IOŚ) bo *„przepisy ustawy IP nie naruszają przepisów innych ustaw określających odmienne zasady i tryb dostępu do informacji będących informacjami publicznymi”*

Czy na pewno? Czy stosowanie mniej korzystnych dla wnioskodawcy zasad (IOŚ a nie IP) jest zgodne z nakazem zawężającego traktowania wyjątków od dostępu do IOŚ? (dyrektywa) ?

Potrzebujemy rozstrzygnięcia sądowego !

Jak się dowiedzieć ?

- **PROBLEM: Brak lub nieaktualne wykazy danych o środowisku**

Problem masowy. Dotyczy np. GDOŚ !

Naruszenie prawa. Ponieważ to jest element BIP, wydaje się, że jest to przestępstwo (!) zagrożone sankcją karną z art. 23 ustawy o dostępie do IP !

- **PROBLEM: Obszerne papierowe dokumenty**

Od 19.08.2007 w postępowaniach środowiskowych obowiązek przedkładania raportów OOS także w formie elektronicznej.

Organ ma obowiązek posiadać raport w takiej formie, a tym samym ma obowiązek go w takiej formie udostępniać !

- **PROBLEM: terminy**

Powszechnie jest niedotrzymywanie terminu „w dniu złożenia wniosku”.

Błędne przekonanie organów, że termin udostępnienia = termin podpisania pisma przez dyrektora

Interwencja i przypomnienie obowiązujących przepisów prawa zwykle skutkuje uzyskaniem informacji w rozsądnym terminie

Warto im powiedzieć !

Przekazywanie informacji = profilaktyka

- Informacje o przyrodzie, np. o gatunkach chronionych i ich siedliskach
Wywołują skutki wynikające z przepisów o ochronie gatunkowej !
Niszczenie staje się „umyślne” a tym samym staje się co najmniej wykroczeniem
- Wnioskowanie o formy ochrony
Gdy utworzone, stają się dodatkową ochroną prawną
Lecz nawet przed utworzeniem, sam wniosek - jeśli wyraźnie nie odrzucony -
stwarza obowiązek ujęcia meritum w ooś
- Przesłanki „potencjalnego wpływu na obszar N2000”
= stwarzanie / artykułowanie „racjonalnych wątpliwości”
Informowanie urzędu/organu o potencjalnych zagrożeniach dla Natury 2000
wywołuje obowiązek zastosowania art. 96 ustawy ooś
Poinformowanie RDOŚ o (racjonalnych) potencjalnych zagrożeniach wywołuje
obowiązek oceny oddziaływania

profilaktyka jest podstawą skuteczności !

Rola przyrodniczego NGO w postępowaniu administracyjnym

- Szczególne prawo strony (art. 44 ustawy ooś) - w postępowaniach w których przeprowadza się ocenę oddziaływania na środowisko
 - Prawo strony +
 - Możliwość odwołania oraz skargi do WSA nawet gdy nie uczestniczyło się w postępowaniu
 - Prawo strony z mocy ustawy, nie wymaga postanowienia organu
- Prawo strony (art. 31 KPA)
 - Ogólne zasady KPA - NGO może wnioskować o bycie stroną, gdy jest to uzasadnione celami statutowymi i gdy przemawia za tym interes społeczny. Organ rozstrzyga w drodze postanowienia
 - W postępowaniach środowiskowych - z mocy ustawy w związku ze złożeniem wniosków
- Ograniczenia stron niektórych postępowań
 - Np. pozwolenie wodnoprawne, pozwolenie na budowę, jeśli w ich ramach nie jest przeprowadzana ooś/ooN2000
- Zawsze można „przedstawić organowi pogląd w sprawie”

Rola przyrodniczego NGO w postępowaniu administracyjnym

Prawo strony organizacji społecznej na zasadach ogólnych (art. 31 KPA) - zaniechywana możliwość ?

- Dotyczy np.:
 - Postępowanie o decyzję środowiskową, zanim zapadnie rozstrzygnięcie co do potrzeby ooś/raportu
 - Postępowanie o decyzję środowiskową w którym nie stwierdzono potrzeby ooś/raportu
 - Postępowanie derogacyjne z ochrony gatunkowej
 - Postępowanie o „warunki robót w wodach” z art. 118 ustawy o.p.
 - Postępowanie o wycinkę drzew
 - Postępowanie WZ bez ooN2000
 - Postępowanie szkodowe z cudzego wniosku
 - Postępowanie z art. 37 uop
 - Inne postępowania, w których „zapomniano” o ocenie
 - Wymaga we wniosku podstawy 31 KPA + powołania na cele statutowe + uzasadnienia interesu społecznego
- Wymaga wydania postanowienia
- Orzecznictwo:
 - Także stowarzyszenie zwykle
 - Ochrona środowiska/przyrody jest interesem społecznym
 - Interes prywatny nie wyklucza interesu społecznego
 - Zbieg interesów społecznych nie może uzasadniać odmowy

Rola przyrodniczego NGO w postępowaniu administracyjnym

Prawo strony organizacji ekologicznej z art. 44 ustawy ooś

- Tylko „postępowania wymagające udziału społeczeństwa” (= w których jest przeprowadzana oos, soos, ooN2000).
- Daje prawo odwołania / skargi do WSA bez udziału w postępowaniu.
- Wymaga „ekologiczności” organizacji.
- Wymaga we wniosku podstawy 44 ooś + powołania na cele statutowe. Nie wymaga interesu społecznego.
- Nie wymaga wydania postanowienia - powstaje z mocy prawa, z chwilą złożenia wniosku.
- Nie jest ograniczone do „21 dni”.
- Dotyczy planów poddanych soos zatwierdzanych decyzją administracyjną (np. plan urządzenia lasu). Nie dotyczy planów przyjmowanych w innym trybie (np. zagospodarowania przestrzennego).

PROBLEM: czy można, nie uczestnicząc w postępowaniu, odwoływać się / skarżyć z wykorzystaniem podstawy art. 44 ooś argumentując, że postępowanie „wymagało udziału społeczeństwa” lecz tego udziału (ooś, soos, ooN2000) nie zapewniono?

Wymaga rozstrzygnięcia sądowego

Rola przyrodniczego NGO w postępowaniu administracyjnym

Prawo wniosku organizacji społecznej

- Art. 31 KPA uprawnia do wnioskowania o działanie z urzędu, np.:
 - Wszczęcia postępowania z art. 37 uop
 - Wznowienia postępowania (z przyczyn innych niż brak udziału strony)
 - Stwierdzenia nieważności
- Wznowienie postępowania, np.:
 - Gdy fałszywość dowodu (np.. fałszywe dane w raporcie oos)
 - Gdy ujawniono nowe okoliczności, istniejące w chwili wydania decyzji, a nie znane organowi (np. istotne dane nie uwzględnione w karcie informacyjnej lub raporcie oos)
- Stwierdzenie nieważności, np.:
 - Gdy rażące (=mogące mieć wpływ na wynik postępowania) naruszenie prawa
- Nakaz wstrzymania i przywrócenia stanu poprzedniego (art. 37 uop)
 - Gdy podjęto działanie bez wymaganej ooN2000. Wbrew częstemu stanowisku organów, nie jest konieczne wystąpienie znaczącego negatywnego oddziaływania (interpretacja prowsólnotowa, orzecznictwo ETS)
- Zgłoszenie szkody/zagrożenia szkodą w trybie art. 24 ustawy szkodowej
 - Organizacja ekologiczna w trosce o środowisko jako dobro wspólne.

Rola przyrodniczego NGO w postępowaniu administracyjnym

PROBLEM: Nawet gdy ostatecznie wygramy przed sądem w sprawie o decyzję środowiskową, zniszczenia mogą już być dokonane

- Nadużywanie „rygoru natychmiastowej wykonalności”
 - Art. 108 KPA: „gdy jest to niezbędne ze względu na ochronę zdrowia lub życia ludzkiego albo dla zabezpieczenia gospodarstwa narodowego przed ciężkimi stratami bądź też ze względu na inny interes społeczny lub wyjątkowo ważny interes strony”
 - Wątpliwe, czy w ogóle można stosować do decyzji środowiskowej „nie mającej charakteru decyzji podlegającej wykonaniu”
 - Nadużycia: nadawanie „ze względu na interes publiczny, pilność wykorzystania środków UE ...”
 1. *Potrzebujemy rozstrzygnięcia sądu administracyjnego*
 2. *W nieformalnej opinii służb KE, natychmiastowa wykonalność ze względu na pilność wykorzystania środków UE to naruszenie -> potrzebna skarga?*
 - Automatycznie na mocy specustaw
 - W nieformalnej opinii służb KE, to może być naruszenie. Potrzebna skarga?*
- Niemożność wstrzymania wykonania decyzji środowiskowej + brak prawa strony w postępowaniu o pozwolenie na budowę
 - Sprawa skomplikowana prawnie, lecz może to być naruszenie konwencji Aarhus i prawa UE. Potrzebna skarga?*

Rola przyrodniczego NGO w sporządzaniu planów

- Studia i plany zagospodarowania przestrzennego
Ustawowa procedura wnoszenia wniosków i uwag (przed sporządzeniem + po sporządzeniu).
Na chwilę obecną nie mamy prawa samodzielnego zaskarżania do WSA (sądy nie uznają interesu prawnego NGO), można wnioskować do wojewody o stwierdzenie nieważności (do 1 miesiąca) lub zaskarżenie.
- Plany urządzenia lasu
Możliwość wnoszenia wniosków i uwag w procedurze sooś.
Możliwy udział w postępowaniu zatwierdzeniowym na podstawie art. 44 ooś.
- Inne plany
Zwykle konsultacje planu.
Procedura oceny oddziaływania na środowisko i postępowania z udziałem społeczeństwa.
- Plany ochrony / zadań ochronnych N2000
Starajmy się być „prowadzącym działalność (ochrony przyrody) w siedliskach przyrodniczych/siedliskach gatunków”.
Zwykle możliwy udział NGO w „zespolu lokalnej współpracy”.
Zawsze „procedura postępowania z udziałem społeczeństwa” (możliwość wnoszenia wniosków i uwag).

okna czasowe - 21 dni !

Plany urządzenia lasu

Procedura sporządzania pugl = Zarządzenie nr 12 DGLP z 9 lutego 2009

1. Uzgodnienie z RDOŚ zakresu i szczegółowości prognozy oddziaływania na środowisko
Kalendarz jest znany - można wyprzedzająco zasugerować RDOŚ na co trzeba zwrócić szczególną uwagę
2. Komisja Założeń Planu (wewnętrzna)
3. Podanie do publicznej wiadomości założeń
Można wnieść uwagi do założeń
4. Narada Techniczno-Gospodarcza (wewnętrzna)
5. Prognoza oddziaływania na środowisko i podanie do publicznej wiadomości planu wraz z prognozą
Można wnieść uwagi do planu i/lub prognozy
6. Komisja Projektu Planu - debata publiczna
Można wnieść uwagi
7. Postępowanie zatwierdzeniowe
Można być stroną i złożyć wnioski
W związku z przeprowadzeniem ooś, stosują się prawa NGO

Wymaga
śledzenia
stanu
spraw !

Problemy jakości prognoz oddziaływania PUL

- Stosowana metoda przecięcia warstw - jest wiarygodna tylko pod warunkiem kompletnej inwentaryzacji
- Brak kompletnej inwentaryzacji ! Nie ma żadnej inwentaryzacji gatunków z zał. IV DS.
 - Stanowisko GDOŚ: konieczna. Stanowisko DGLP: nie robić.
 - Konsekwencja: art. 52a nie do zastosowania.
- Błędne przekonanie o doskonałości ‘inwentaryzacji LP’2007’, niedostateczna jej weryfikacja i uzupełnienie
- Brak oceny jakości danych i analizy ryzyka oddziaływania na nie zinwentaryzowane zasoby
- W metodyce DGLP inne rozumienie „stanu ochrony” niż w dyrektywie/ustawie/ rozporządzeniach PZO i PO
 - Brak oceny jakości siedliska gatunku. Brak oceny „future prospect”.
 - Zubożone rozumienie struktury siedliska przyrodniczego.
 - Niezasadne utożsamianie ‘stanu ochrony’ ze ‘stanem zachowania’ SDF. Brak wykorzystania danych monitoringu GIOŚ, nawet jeśli istnieją.
- Brak transparentnego mechanizmu korekty planu pod wpływem prognozy
 - Wg Zarządzenia nr 12, po NTG to prognoza ma być ewentualnie „korygowana” ☺
- Brak monitoringu
 - Stanowisko GDOŚ: konieczny. Stanowisko DGLP: nie robić

Co zyskujemy dzięki Unii - ogólne zasady

- Zasada wykładni prowspólnotowej: wszelkie organy władzy publicznej państwa członkowskiego zobowiązane są, w ramach ich kompetencji, do zapewnienia pełnej efektywności prawa wspólnotowego. Muszą uczynić wszystko co leży w zakresie ich kompetencji do osiągnięcia celu założonego przez dyrektywę
- Zasada pierwszeństwa prawa wspólnotowego: Sąd krajowy, w postępowaniu przed nim prowadzonym, nie powinien brać pod uwagę przepisu prawa krajowego, który jest sprzeczny z prawem wspólnotowym, w tym także z przepisem dyrektywy. To samo dotyczy organu administracji - zarówno organu państwa, jak i organu samorządu terytorialnego - wydającego decyzję administracyjną. Tzn. jeżeli norma krajowa nie da się właściwie stosować nawet przy wykorzystaniu wykładni prowspólnotowej, wówczas możliwa i konieczna jest odmowa zastosowania przepisu prawa krajowego, pozostającego w kolizji z prawem wspólnotowym.

Co zyskujemy dzięki Unii - ogólne zasady

- Zasada bezpośredniego skutku dyrektyw: Podmiot indywidualny może w sporze z organem władzy państwowej powoływać się bezpośrednio na przepis dyrektywy. Na przepis dyrektywy można się powołać także wtedy, gdy - mimo upływu terminu transpozycji - nie jest on transponowany do prawa krajowego albo jest transponowany nieprawidłowo. Zasadę bezpośredniego skutku dyrektyw stosuje się gdy przepis dyrektywy jest jasny i jednoznaczny, bezwarunkowy i nie wymagający podjęcia dalszych działań.
- Zasada „poziomego bezpośredniego skutku”: Podmiot indywidualny może w sporze z innym podmiotem indywidualnym powołać się bezpośrednio na przepis dyrektywy, w przypadku gdy ten drugi podmiot wykonuje zadania „quasi-państwowe” i jako taki stanowi on „emanację” państwa.
- Konieczność usunięcia bezprawnego naruszenia: W przypadku uchybienia obowiązkowi właściwej oceny oddziaływania na środowisko, środki usunięcia naruszenia obejmują uchylenie lub wstrzymanie wykonania udzielonego zezwolenia na realizację przedsięwzięcia, w celu przeprowadzenia właściwej oceny

Co zyskujemy dzięki Unii - zasada ostrożności

Art. 174.2 Traktatu Ustanawiającego Wspólnotę Europejską: *Polityka Wspólnoty w dziedzinie środowiska naturalnego stawia sobie za cel wysoki poziom ochrony, z uwzględnieniem różnorodności sytuacji w różnych regionach Wspólnoty. Opiera się na **zasadzie ostrożności** oraz na zasadach działania zapobiegawczego, naprawiania szkody w pierwszym rzędzie u źródła i na zasadzie „zanieczyszczający płaci”.*

Zasada ostrożności = wątpliwości interpretujemy zawsze „na korzyść środowiska”:

Na działanie mogące potencjalnie zaszkodzić środowisku można zezwolić tylko wtedy, gdy rozwieje się wszystkie racjonalne wątpliwości i uzyska się pewność, że negatywne oddziaływanie nie wystąpi.

Działania i regulacje na rzecz ochrony elementów środowiska należy podjąć nawet wtedy, gdy nie ma niezbitych dowodów że będą one skuteczne, a są tylko uzasadnione przypuszczenia.

Co zyskujemy dzięki Unii - obowiązek oceny Natura 2000

Art. 6(3) dyrektywy siedliskowej:

Każdy plan lub przedsięwzięcie, które nie jest bezpośrednio związane lub konieczne do ochrony obszaru, ale które może na niego w istotny sposób oddziaływać, zarówno oddzielnie, jak i w połączeniu z innymi planami lub przedsięwzięciami, podlega odpowiedniej ocenie jego skutków dla danego obszaru z punktu widzenia założeń jego ochrony. W świetle wniosków wynikających z tej oceny oraz bez uszczerbku dla przepisów ust. 4 właściwe władze krajowe wyrażają zgodę na ten plan lub przedsięwzięcie dopiero po upewnieniu się, że nie wpłynie on niekorzystnie na dany obszar, w stosownych przypadkach, po uzyskaniu opinii całego społeczeństwa.

Art. 6(4). Jeśli pomimo negatywnej oceny skutków dla danego obszaru oraz wobec braku rozwiązań alternatywnych, plan lub przedsięwzięcie musi jednak zostać zrealizowane z powodów o charakterze zasadniczym wynikających z nadrzędnego interesu publicznego, w tym interesów mających charakter społeczny lub gospodarczy, Państwo Członkowskie stosuje wszelkie środki kompensujące konieczne do zapewnienia ochrony ogólnej spójności Natury 2000. O przyjętych środkach kompensujących Państwo Członkowskie informuje Komisję.

Co zyskujemy dzięki Unii - obowiązek oceny Natura 2000

Art. 6(3) dyrektywy siedliskowej:

Każdy plan lub przedsięwzięcie, które nie jest bezpośrednio związane lub konieczne do ochrony obszaru, ale które może na niego w istotny sposób oddziaływać, zarówno oddzielnie, jak i w połączeniu z innymi planami lub przedsięwzięciami, podlega odpowiedniej ocenie jego skutków dla danego obszaru z punktu widzenia założeń jego ochrony. W świetle wniosków wynikających z tej oceny oraz bez uszczerbku dla przepisów ust. 4 właściwe władze krajowe wyrażają zgodę na ten plan lub przedsięwzięcie dopiero po upewnieniu się, że nie wpłynie on niekorzystnie na dany obszar, w stosownych przypadkach, po uzyskaniu opinii całego społeczeństwa.

Nie tylko w granicach obszaru

Nie można wykluczyć a priori określonych rodzajów

Nie można wykluczyć a priori na podstawie progów

„Prośrodowiskowość” przedsięwzięcia nie zwalnia z oceny

Także „tradycyjna działalność” (np. doroczne połowy omułków, powtarzalna konserwacja rowów melioracyjnych, powtarzalne pogłębianie toru wodnego)

Zasada ostrożności (w przypadku jakichkolwiek wątpliwości - wymaga oceny)

Plany wymagają oceny, nawet jeżeli zawarte w nich elementy będą jeszcze wymagały osobnych ocen.

Co zyskujemy dzięki Unii - obowiązek oceny Natura 2000

Art. 6(3) dyrektywy siedliskowej:

Każdy plan lub przedsięwzięcie, **które nie jest bezpośrednio związane lub konieczne do ochrony obszaru**, ale które może na niego w istotny sposób oddziaływać, zarówno oddzielnie, jak i w połączeniu z innymi planami lub przedsięwzięciami, podlega odpowiedniej ocenie jego skutków dla danego obszaru z punktu widzenia założeń jego ochrony. W świetle wniosków wynikających z tej oceny oraz bez uszczerbku dla przepisów ust. 4 właściwe władze krajowe wyrażają zgodę na ten plan lub przedsięwzięcie dopiero po upewnieniu się, że nie wpłynie on niekorzystnie na dany obszar, w stosownych przypadkach, po uzyskaniu opinii całego społeczeństwa.

Interpretacja zawężająca

W planach zintegrowanych komponent nie służący ochronie obszaru N2000 nadal podlega ocenie

Nawet plan ochrony jednego obszaru N2000 może wymagać oceny oddziaływania na drugi obszar

„Prośrodowiskowość” przedsięwzięcia nie zwalnia z oceny

Przedsięwzięcia parku narodowego nie są automatycznie zwolnione

Co zyskujemy dzięki Unii - obowiązek oceny Natura 2000

Art. 6(3) dyrektywy siedliskowej:

Każdy plan lub przedsięwzięcie, które nie jest bezpośrednio związane lub konieczne do ochrony obszaru, ale **które może na niego w istotny sposób oddziaływać**, zarówno oddzielnie, jak i w połączeniu z innymi planami lub przedsięwzięciami, podlega odpowiedniej ocenie jego skutków dla danego obszaru z punktu widzenia założeń jego ochrony. W świetle wniosków wynikających z tej oceny oraz bez uszczerbku dla przepisów ust. 4 właściwe władze krajowe wyrażają zgodę na ten plan lub przedsięwzięcie dopiero po upewnieniu się, że nie wpłynie on niekorzystnie na dany obszar, w stosownych przypadkach, po uzyskaniu opinii całego społeczeństwa.

Interpretacja rozszerzająca,

Zasada ostrożności !

Interes publiczny ani brak alternatyw nie mogą być przesłankami odstąpienia od oceny (nie ten etap!),

Nie ma żadnej możliwości derogacji od samego obowiązku oceny,

Uzasadnienie odstąpienia od oceny musi być dostępne publicznie co najmniej na wniosek, umożliwiając kontrolę sądową

Co zyskujemy dzięki Unii - obowiązek oceny Natura 2000

Art. 6(3) dyrektywy siedliskowej:

Każdy plan lub przedsięwzięcie, które nie jest bezpośrednio związane lub konieczne do ochrony obszaru, ale które może na niego w istotny sposób oddziaływać, **zarówno oddzielnie, jak i w połączeniu z innymi planami lub przedsięwzięciami**, podlega odpowiedniej ocenie jego skutków dla danego obszaru z punktu widzenia założeń jego ochrony. W świetle wniosków wynikających z tej oceny oraz bez uszczerbku dla przepisów ust. 4 właściwe władze krajowe wyrażają zgodę na ten plan lub przedsięwzięcie dopiero po upewnieniu się, że nie wpłynie on niekorzystnie na dany obszar, w stosownych przypadkach, po uzyskaniu opinii całego społeczeństwa.

Zakaz stosowania „taktyki salami”

Obowiązek oceny łącznej wszystkich przedsięwzięć powiązanych w całość

Obowiązek oceny skutku skumulowanego wraz z innymi znanymi lub planowanymi przedsięwzięciami

Pominięcie w/w sprawie, że ocena nie będzie „właściwa”

Co zyskujemy dzięki Unii - obowiązek oceny Natura 2000

Art. 6(3) dyrektywy siedliskowej:

Każdy plan lub przedsięwzięcie, które nie jest bezpośrednio związane lub konieczne do ochrony obszaru, ale które może na niego w istotny sposób oddziaływać, zarówno oddzielnie, jak i w połączeniu z innymi planami lub przedsięwzięciami, podlega **odpowiedniej ocenie jego skutków** dla danego obszaru z punktu widzenia założeń jego ochrony. W świetle wniosków wynikających z tej oceny oraz bez uszczerbku dla przepisów ust. 4 właściwe władze krajowe wyrażają zgodę na ten plan lub przedsięwzięcie dopiero po upewnieniu się, że nie wpłynie on niekorzystnie na dany obszar, w stosownych przypadkach, po uzyskaniu opinii całego społeczeństwa.

Jakość oceny!

Musi być oparta „na najlepszej wiedzy naukowej”,

Musi odnosić się do konkretnych przedmiotów ochrony,

Nadrzędny interes publiczny ani brak alternatyw nie może być przesłanką ograniczania jakości oceny,

W normalnych okolicznościach nie ma derogacji od jakości oceny,

Zasada ostrożności (wątpliwości na korzyść obszaru N2000, nie na korzyść przedsięwzięcia)!

Nie może pozostawiać wątpliwości co do rozstrzygnięcia na przyszłość,

Naruszenie w/w jest uchybieniem, niezależnie czy negatywny wpływ rzeczywiście wystąpił

Co zyskujemy dzięki Unii - obowiązek oceny Natura 2000

Art. 6(3) dyrektywy siedliskowej:

Każdy plan lub przedsięwzięcie, które nie jest bezpośrednio związane lub konieczne do ochrony obszaru, ale które może na niego w istotny sposób oddziaływać, zarówno oddzielnie, jak i w połączeniu z innymi planami lub przedsięwzięciami, podlega odpowiedniej ocenie jego skutków dla danego obszaru **z punktu widzenia założeń jego ochrony**. W świetle wniosków wynikających z tej oceny oraz bez uszczerbku dla przepisów ust. 4 właściwe władze krajowe wyrażają zgodę na ten plan lub przedsięwzięcie dopiero po upewnieniu się, że nie wpłynie on niekorzystnie na dany obszar, w stosownych przypadkach, po uzyskaniu opinii całego społeczeństwa.

Wymaga znajomości / ustalenia „założeń ochrony”

Liczy się tylko oddziaływanie na te gatunki i siedliska, które są w obszarze przedmiotami ochrony (w zasadzie ABC w SDF) - lecz musi być zbadane konkretnie dla wszystkich z nich,

Liczy się tylko wpływ „znaczący”

Liczy się nie tylko ‘pogorszenie stanu istniejącego’, ale również ‘pogorszenie szans przywrócenia właściwego stanu w przyszłości’

Co zyskujemy dzięki Unii - obowiązek oceny Natura 2000

Art. 6(3) dyrektywy siedliskowej:

Każdy plan lub przedsięwzięcie, które nie jest bezpośrednio związane lub konieczne do ochrony obszaru, ale które może na niego w istotny sposób oddziaływać, zarówno oddzielnie, jak i w połączeniu z innymi planami lub przedsięwzięciami, podlega odpowiedniej ocenie jego skutków dla danego obszaru z punktu widzenia założeń jego ochrony. W świetle wniosków wynikających z tej oceny oraz bez uszczerbku dla przepisów ust. 4 właściwe władze krajowe wyrażają zgodę na ten plan lub przedsięwzięcie dopiero **po upewnieniu się, że nie wpłynie on niekorzystnie** na dany obszar, w stosownych przypadkach, po uzyskaniu opinii całego społeczeństwa.

Zasada ostrożności !

Nie rozwiane racjonalne wątpliwości wykluczają możliwość udzielenia zezwolenia,

Do zezwolenia potrzebna jest pewność, że nie wystąpi niekorzystny wpływ,

Nadrzędny interes publiczny ani brak alternatyw nie zwalniają z w/w

Naruszenie w/w jest uchybieniem, niezależnie czy negatywy wpływ rzeczywiście wystąpił

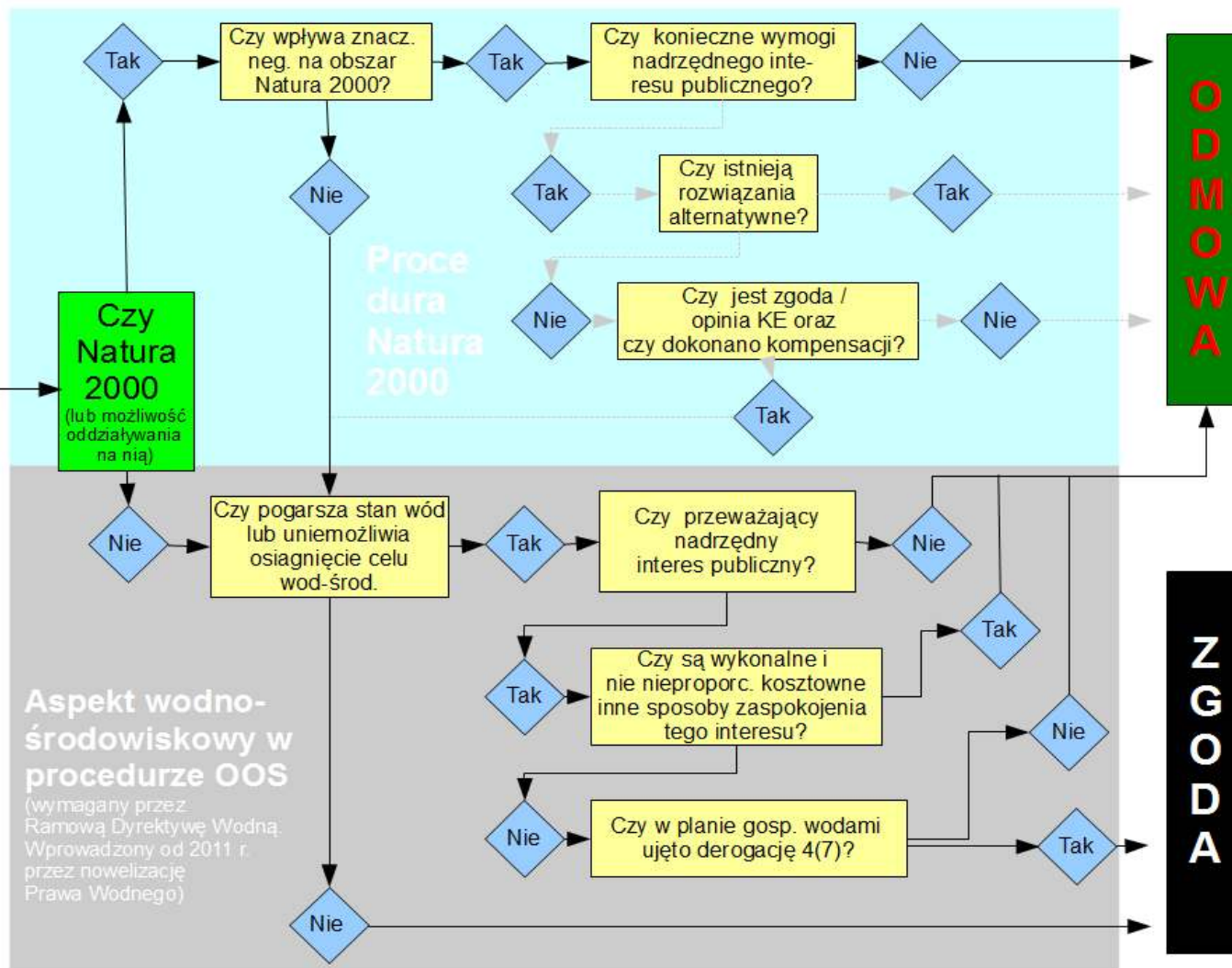
Wyjątek - art. 6(4) DH

= art. 34 polskiej uop

- To naprawdę wyjątek - nie więcej niż kilkanaście rocznie przypadków w Europie
- W Polsce dotychczas brak dobrego przykładu zastosowania
- Warunkiem wstępnym jest prawidłowa ocena w trybie art. 6(3)
- Warunek braku alternatyw traktowany rygorystycznie, wariantowanie nie jest wystarczającym dowodem braku alternatyw !
- „Konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego” interpretowane rygorystycznie !
- Kompensacja musi spełniać rygorystyczne warunki, m. in. być zrealizowana przed inwestycją, a przed realizacją skonsultowana z KE. Prawidłowa kompensacja jest trudna a często niewykonalna merytorycznie; kosztuje zwykle co najmniej kilka mln EUR
- Każda sprawa trafi do oceny Komisji Europejskiej !

Co zyskujemy dzięki Unii - nowy obowiązek oceny dla wód

Co zyskujemy dzięki Unii - nowy obowiązek oceny dla wód

Nowy art. 81 ust 3 ustawy ooś:

- Jeżeli z oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wynika, że przedsięwzięcie może spowodować nieosiągnięcie celów środowiskowych zawartych w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza organ właściwy do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach odmawia zgody na realizację przedsięwzięcia, o ile nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 38j ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne.

- 1) podejmowane są wszelkie działania, aby łagodzić skutki negatywnych oddziaływań na stan jednolitych części wód;
- 2) przyczyny są szczegółowo przedstawione w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza;
- 3) przyczyny są uzasadnione nadrzędnym interesem publicznym, a pozytywne efekty dla środowiska i społeczeństwa związane z ochroną zdrowia, utrzymaniem bezpieczeństwa oraz zrównoważonym rozwojem przeważają nad korzyściami utraconymi;
- 4) zakładane korzyści nie mogą zostać osiągnięte przy zastosowaniu innych działań, korzystniejszych z punktu widzenia interesów środowiska, ze względu na negatywne uwarunkowania wykonalności technicznej lub nieproporcjonalnie wysokie koszty w stosunku do spodziewanych korzyści.

Co zyskujemy dzięki Unii

Obowiązek wariantowania w 'ogólnej' OOS

- Wg aktualnego prawa polskiego (w związku z dyrektywą EIA) konieczność przedstawienia: wariantu proponowanego przez wnioskodawcę oraz racjonalnego wariantu alternatywnego oraz wariantu najkorzystniejszego dla środowiska

Oznacza obowiązek znalezienia 'wariantu najkorzystniejszego dla środowiska, tj. analizy pod kątem środowiskowym wszystkich rozsądnych alternatyw każdego elementu przedsięwzięcia. Nie wystarczy „wariant najkorzystniejszy ze zbadanych’

Sankcja szkodowa

- Nie przewidziane w oos, a zawnione oddziaływanie na siedliska lub gatunki chronione (także poza Naturą 2000) jest szkodą w środowisku
- W przypadku retencjonowania wody, poboru wód lub odprowadzania ścieków, spowodowanie pogorszenia stanu wód, niezależnie od winy, jest szkodą w środowisku.

Skargi do KE

- Złożyć może każdy
- Nie ma ograniczeń co do formy (choć istnieje zalecany formularz)
- Nie ma formalnych wymogów ograniczających
- Nie ma teoretycznie formalnego wymogu wcześniejszego wyczerpania środków krajowych

Ale:

- Tylko naruszenia prawa UE (nie mają znaczenia naruszenia prawa krajowego)
- Priorytet Komisji = transpozycja dyrektyw do prawa krajowego; strategiczne elementy implementacji, naruszenia systemowe; duże inwestycje finansowane z funduszy UE
- Komisja i tak będzie czekać na rozstrzygnięcia krajowe
- Nie należy traktować Komisji jako 'superinstancji odwoławczej' !
- W praktyce: 70% spraw za

Skargi do KE

Dotychczas:

- w reakcji na skargę niejawnie postępowanie wyjaśniające KE-państwo członkowskie
- możliwość wszczęcia formalnego postępowania: Letter of formal notice (LfN) - Reasoned Opinion (RO), skarga Komisji do Trybunału
- ew. wyrok stwierdzający naruszenie
- w przypadku nie usunięcia ponowna skarga Komisji do Trybunału, wyrok nakładający kary

Od 1.01.2011 r. Polska w procedurze tzw. EU-Pilot:

- na wniesioną do KE skargę najpierw odpowiada skarżącemu państwo członkowskie
- wymaga zgody na udostępnienie skargi
- Komisja 'obserwuje' odpowiedzi
- w przypadku nie rozwiązania problemu - procedura jak dotychczas
- teoretycznie - przyspieszenie (10 tygodni)
- w praktyce - zobaczymy

Ostateczność: Trybunał Sprawiedliwości UE

Nie traktuj Trybunału ani Komisji jako instancji odwoławczej !

- W Luksemburgu
- Rozstrzyga spory KE - państwa członkowskie,
- ... pytania prejudycjalne,
- ... oraz skargi na rozstrzygnięcia KE
- Sprawa trafia do Trybunału zwykle z pozwu KE
- Wyroki mają moc precedensu, stają się elementem prawa UE

bg es cs da de et el en fr it lv lt hu mt nl pl pt ro sk sl fi sv

Sprawy KE - Polska

W Trybunale:

- *Obwodnica Augustowa i in. inwestycje drogowe*
- *Niewystarczające wyznaczenie OSO*
- *Nietranspozycja Dyrektywy Powodziowej*
- Ochrona gatunkowa zwierząt nieopierzonych
- Ochrona gatunkowa ptaków

Inne zaawansowane:

- Niewystarczające wyznaczenie obszarów siedliskowych N2000
- *Niepełna transpozycja Ramowej Dyrektywy Wodnej*
- *Brak planów gospodarowania wodami*

Skargi do KE

Skargi Klubu Przyrodników:

- Brak ocen oddziaływania planów urządzania lasu Lasów Państwowych
- Brak ocen oddziaływania planów urządzania lasu lasów prywatnych
- Brak ocen oddziaływania operatów rybackich
- Niepełna transpozycja art. 6(2) DS, art. 6(1) DS, art. 3, 4(1) i 4(2) DP, art. 11 DS, art. 22b DS., niezgodności art. 36 ustawy o ochronie przyrody
- Art. 52a ustawy o ochronie przyrody
- Niepełna i nieprawidłowa transpozycja dyrektywy szkodowej
- Brak transpozycji dyrektywy karno-środowiskowej i zamiar niepełnej jej transpozycji
- Wiosenne polowania na słonki
- Zbyt długi okres polowań na gęsi w Polsce zachodniej
- Zawężająca interpretacja siedliska 9190
- Konsultacje społeczne projektów planów gospodarowania wodami
- Niepełna transpozycja wymogów cross-compliance i GAEC w rolnictwie

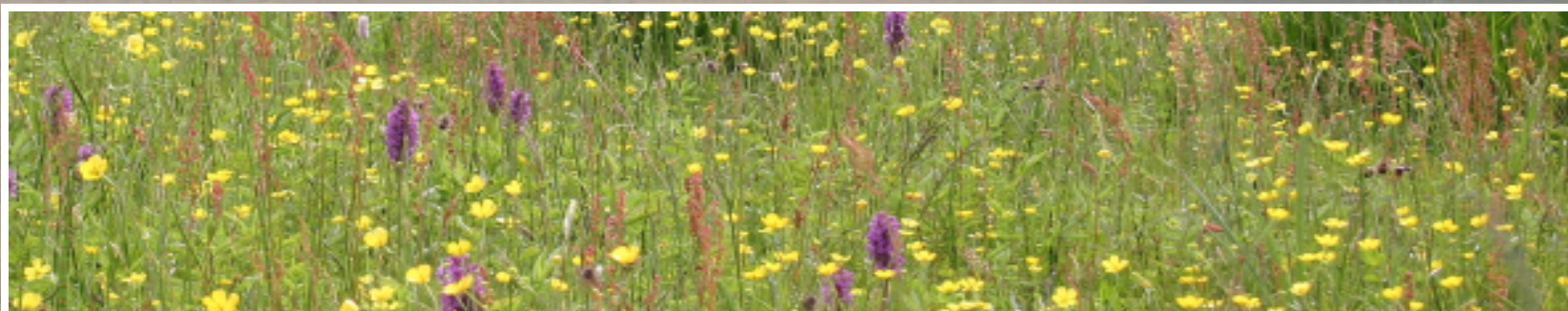
Skargi do KE

Skargi Klubu Przyrodników do KE - nasze doświadczenia:

- Precyzyjna diagnoza problemu = klucz do sukcesu !
- Konieczne precyzyjne wskazanie niezgodności z prawem UE !
- Konieczne przykłady ilustrujące znaczenie problemu i dobra dokumentacja ! Przykłady muszą w 100% pasować do problemu !

To najtrudniejsza część przygotowania skargi !

- Cierpliwość i konsekwencja !
- Lepiej idą sprawy ograniczone do DG ENV
- Istnieją „nieformalne uwarunkowania”
- Jak będzie działać EU-Pilot - zobaczymy !
- „Szybka opcja” - sprawy dotyczące inwestycji finansowanych przez UE

Dziękuję
za uwagę

Opracowanie wsparł
NFOŚiGW w ramach
projektu
„Dofinansowanie
instytucjonalne POE
na lata 2010-2011”

Paweł Pawlaczyk
Klub Przyrodników
pawpawla@wp.pl